

דברים פרק כד

(ח) השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים פֶּאֶשֶׁר צויתם תִּשְׁמְרוּ לעשות: (ט) זכור את אשר עשה יְקֹנֵק אֱלֹהֶיךָ לְמַרְיָם בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:

רש"י

(ט) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים - אם באת לזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע. זכור העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים:

רשב"ם

(ח) השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות - שאפילו הוא מלך כעוזה לא יכבדוהו אלא יסגירוהו וישלחוהו ובדד ישב: **ככל אשר יורו אתכם [וגו']** - שהרי תזכור את אשר [עשה] י"י אלהיך למרים שאע"פ שהיתה נביאה ואחות משה לא חלקו לה כבוד אלא תסגר שבעת ימים:

רמב"ם

(ט) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים - אם באת לזהר שלא תלקה בצרעת לא תספר לשון הרע, לשון רש"י. ולפי דעתי שהיא מצות עשה ממש, כמו זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ ח), זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים (שם יג ג), זכור את אשר עשה לך עמלק (להלן כה יז), כולם מצוה, אם כן גם זה כמותם. והיא אזהרה מלדבר לשון הרע, יצוה במצות עשה שזכור העונש הגדול שעשה ה' לצדקת הנביאה, שלא דברה אלא באחיה גמול חסדה אשר אהבתו כנפשה, ולא דברה בפניו שיבוש, ולא בפני רבים, רק בינה לבין אחיה הקדוש בצנעה, וכל מעשיה הטובים לא הועילוה, גם אתה אם תשב באחיד תדבר בבן אמך תתן דופי לא

תנצל: ולשון ספרא (בחקותי פרשה א ב ג), כשהוא אומר ולא תעשו את כל המצות האלה (ויקרא כו יד) הרי מה שכתוב בתורה אמור, אם כן למה נאמר ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה. וכן הוא אומר זכור את יום השבת לקדשו, יכול בלבד, כשהוא אומר שמור הרי שמירת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד. וכן הוא אומר זכור אל תשכח וגו'. וכן הוא אומר זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים, יכול בלבד, כשהוא אומר השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות (פסוק ח) הרי שמירת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד. וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבד, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיד. ופירושה כי אצלם השמר בנגע הצרעת - מנגע הצרעת, לשמר מאד - שלא תבואך, ולעשות - בה ככל אשר יורו אתכם הכהנים - וזכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים - שתהא מזכיר זה בפה תמיד: ומכאן נראה שרבותינו יעשו אותה מצוה, לא ספור ועצה בלבד להנצל מן הנגעים. ואיך יתכן שלשון הרע שהוא שקול כשפיכות דמים לא תהיה בו בתורה לא תעשה גמור או לאו הבא מכלל עשה, אבל בכתוב הזה אזהרה גדולה בו, להמנע ממנו בין בגלוי בין בסתר בין במתכוין להזיק ולהבזות בין שאין מתכוין להזיק כלל. וזו מצוה מכלל תרי"ג מצות, ושכחה בעל הלכות גדולות וכל המוניים המצות אחריו:

רש"י

כל העדה - עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים: **ותמת שם מרים** - למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת: **ותמת שם מרים** - אף היא בנישקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה. ובאהרן נאמר על פי ה', באלה מסעי (במדבר לג, לח):

רש"י

(כ) **ותקח מרים הנביאה** - היכן נתנבאה כשהיתה אחות אהרן, קודם שנולד משה, אמרה עתידה אמי שתלד בן וכו', כדאיתא בסוטה (דף יג א). דבר אחר אחות אהרן לפי שמסר נפשו עליה כשנצטרעה, נקראת על שמו: **את התף** - כלי של מיני זמר:

בתפים ובמחלת - מובטחות היו צדקניות שבדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים: (כא) **ותען להם מרים** - משה אמר שירה לאנשים, הוא אומר והם עונין אחריו, ומרים אמרה שירה לנשים:

במדבר פרק כ פסוק א

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֶן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיִּשָּׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וְתַמַּת שָׁם מְרִיָם וְתִקְבֵּר שָׁם:

שמות פרק טו

(כ) וַתִּקַּח מְרִיָם הַנְּבִיאָה אֶחָת אֶהָרֹן אֶת הַיֵּנֶף בְּיָדָהּ וַתִּצְאֶן כָּל הַנְּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת: (כא) וַתַּעַן לָהֶם מְרִיָם שִׁירָה לִיקְוֹן כִּי גָאָה גָאָה סוּס וְרָכְבוֹ רָמָה בַּיָּם:

דברים רבה - פרשת כי תצא פרשה ו

[יב] ד"א זכור, רבנן אמרי למה"ד למלך שעלה מן המלחמה קילסה אותו מטרונה אמר המלך תיקרי אומן של סנקליטור לאחר ימים התחילה לערב אוננא של מלך אמר המלך כך עשית תיטרד למטלון כך בשעה שעשה הקדוש ברוך הוא מלחמת הים אמרה מרים שירה ונקראת נביאה שנאמר (שמות טו) ותקח מרים הנביאה כיון שאמרה לה"ר על אחיה אמר הקדוש ברוך הוא תיטרד למטלון שנאמר (במדבר יב) ותסגר מרים.

שפת אמת פרשת כי תצא שנה תרנ"ז

במדרש זכור את א"ע ה"א למרים משל למטרונא כו' כך מרים אמרה שירה כו' ע"ש הענין הוא להיות כח איש ישראל בפה לכן צריכין לשמור הפה מלה"ר. ומרים הי' בחי' תורה שבע"פ לכן באר בזכות מרים שהיא פי הבאר דכי עלי באר ענו לה שהיא בחי' תורה שבע"פ וע"ש זה נק' מרים פועה שפועה אל הילד ע"ש. ולפי שהי' כחה גדול בפה נתענשה בדברה על משה כמ"ש שמדקדק עם הצדיקים כחוט השערה: